

## Pannon Pódium

Szerkesztőségünk június 15-én és 16-án – hagyományteremtő céllal – rendezte meg a Pannon Pódium kulturális minifesztivált Zalaegerszegen. A fesztivál keretében bemutattuk a folyóirat harmadik számát, melynek intermezzójaként köszöntöttük a születésnapos Egervári Klára színművésznőt, volt irodalmi és színházi beszélgetés Vörös István és Payer Imre, József Attila-díjas költőkkel, valamint Bodolay Géza és Sándor János, Jászai-díjas, Érdemes művész rendezőkkel. Megemlékeztünk Utassy József Kossuth-díjas költő születésének 75. évfordulójáról, a lenti Utassy Versmondó Kör közreműködésével, valamint Babits Mihályról (akit pedig 75 éve ragadtak el az „égi s ninivei hatalmak”) a *Jónás könyve, Török Sophie előadásában* c. színdarabbal, Kéner Gabriella és Báhner Péter főszereplésével. A színművésznő utolsó este még egy *Sörgyári capriccio*-adaptációval is megörvendeztette a közönséget. A Pannon Pódiumot utazó fesztiválnak álmodtuk meg, így minden alkalommal más-más zalai településen szeretnénk megrendezni a jövőben.

## Jubiláló vonyarci művésztelep

Az idei esztendőben 25. alkalommal rendeztük meg Vonyarcvashegyen a nemzetközi művésztelepet a művelődési házban, 2016. július 29. és augusztus 7. között.

Hat országból érkeztek hozzánk festőművészek. A mostani telep résztvevői a következők voltak: Azerbajdzsánból, Bakuból Elnur Mahmudov; Ausztriából, Wiener Neustadtból Horváth Melinda; Indiából, Új Delhiből Poonam Chandrika Tyagi; Szerbiából Janko Laco és Zoran Vajdic Zrenjaninból, Dragan Jovanovic-Rile Sabacból; Törökországból Ibrahim Coban Konyaból, Mustafa Cevat Atalay Tekirdagból. S a telep témáját adó Balaton című vers költője, Serdar Ünver Bursából. Magyarországról Kovac Sándor Gönyűről, Biszák László Szekszárdról, Takács-Szencz Livia és Takács Ferdinánd Csersegtomajról, F. Szemes Mari Vonyarcvashegyről.

A telep vezetője Illésné Major Julianna volt, s az idei esztendőben a művészeti igazgatói feladatokat Ibrahim Coban látta el. Mustafa Cevat Atalay egy – a tekirdagi egyetemen a vonyarcvashegyi minta alapján szervezett – mail art pályázatról tartott vetítéssel egybekötött ismertetőt.

A Balaton – Serdar Ünver lentebb közölt verse alapján – jó témának bizonyult, szebbnél szebb alkotások születtek, melyeket 2017 februárjában mutatunk be a közönségnek egy kiállítás keretében.

**Serdar Ünver** (Gemlik/Törökország, 1955- )

### Balaton

Örömhír, a Balatonnak Örömhír most  
Már az ág is Hozzáér

Könnyű tavasz Mandulaág  
Még a szél is Megmártózik

Finom habjaiba Szállván  
Tegnap a kedvesem Ott úszott!

(Vonyarcvashegy, 2011.)

Fordította és a beszámolót írta: **Illés Major Julianna**

## Megemlékezések

A Pannon Írók Társasága és a Pannon Tükör szerkesztősége augusztus 23-án megemlékezett a 10 esztendeje elhunyt zalaegerszegi költőnőről, Pécsi Gabrielláról. A szomorú évforduló alkalmából a Göcseji úti temetőben Bubits Tünde, Király László, Tóth Imre és Szemes Péter helyezett el koszorút. Szerkesztőségünk, a Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtárral közösen, emellett, 2016. szeptember 22-én 17.00 órakor emlékesttel tiszteleg egykori szerzőnk és kedves író társunk előtt.

Augusztus 26-án, ugyancsak az egyesület és a szerkesztőség képviselőjében, Bubits Tünde és Szemes Péter Utassy József Kossuth-díjas költő pózvai emléktáblájánál helyezett el koszorút.

## 90 éve született vitéz Rózsás János író

1926. augusztus 6-án született vitéz Rózsás János, a GULAG kényszermunka-táborainak hiteles krónikása, aki életrajzi dokumentum-regényeivel (*Keserű ifjúság*, *Duszja* nővér) és a *GULAG Lexikkon* állított örök emléket rabtársainak.

Születésének 90. évfordulója alkalmából állított emléktáblát valamikori otthonánál (Nagykanizsa, Csengery utca 52.) Nagykanizsa Megyei Jogú Város önkormányzata, 2016. augusztus 26-án, melyet Dénes Sándor polgármester avatott fel az író fia, barátai, tisztelői körében. Mellette látható egy szintén augusztusban kihelyezett másik emléktábla, melyet civil szervezetek és adományozók hoztak létre, és amelyet majd később avatnak fel.

A 2012. november 2-án elhunyt író élete utolsó pillanatáig levelezett az egykori rabtársakkal, rabtársa leszármazottaival és az orosz hatóságokkal, hogy minél több fogvatartottról legyen híradás, nyom, emlék. Különösen példaadó volt az orosz néphez való hozzáállása: annak ellenére, hogy a szovjet lágerekben töltött kilenc esztendő, 1944 és 1953 között, és büszke volt leventéségre, hazája iránti szeretetére és odaadására, szerette az orosz kultúrát, becsülte az orosz népet, nem a gyűlölet, hanem a tragikus sorsokra való emlékezés, a tiszteletteljes főhajtás sugárzik írásaiból.

Első, elsőként Münchenben megjelenő életrajzi regénye, a *Keserű ifjúság* keletkezéstörténete izgalmas és speciális értelmiségi kapcsolatra (irodalomtörténeti kuriózum) is rámutat:

*„Hosszú várakozás, idegtépő bonyodalmak után végre 1953. december elsején este átléphettem a szülői ház küszöbét, Nagykanizsán. Szüleimet, testvéreimet szerencsésen viszontláttam. Hajnali négy óráig beszélgettünk, hiszen közel egy évtizeden át nem tudhattunk egymásról, egészen a hazaérkezésem, a találkozásunk percéig! Mint idegen országnak kiszolgáltatott rab soha nem levelezhettem az otthoniakkal. A hazai, moszkovita hatalombitorlók letagadtak, kiiktattak minket az élők sorából, mint nyomtalanul eltűnteket.*

*A megvirradt első itthoni napon, amint kialudtam magamat, déltájban felkeltem. Családi körben elfogyasztottam édesanyám első egyszerű főztjét (mert akkoriban idehaza is nehéz idők jártak), és utána bevonultam a kishálóba, a valamikori legényszobámba, és az édesapámtól kapott, régi irkákból kitépett üres lapokon elkezdtem ceruzával írni lágeri élményeim vázlatát. 1954. április végére készültem el a kilenc év hevenyészett feljegyzéseivel, dátumok, névsorok és a főbb események rögzítésével. Közben munkába álltam, de esténként szorgalmasan rőttem a sorokat a különböző méretű irkalapokra.*

*1954. május 9-én egy bekötött, üres lapokból álló vastag könyvbe kezdtem kidolgozni fogságom naplóját, melynek „Decembertől decemberig” címet adtam, ezzel utaltam az 1944 és 1953 között eltelt, rabságban töltött kerek kilenc esztendőre. Az első öt év eseményeivel betelt a könyv. A következő négy év élményeinek kidolgozását aztán egy másik könyvben folytattam, mely eredetileg pénztárnapló volt. A teljes kilenc esztendő naplószerű feldolgozását 1955. november 13-án fejeztem be. Később megszámláltam: összesen 167 magyar és 444 más nemzetiségű rabtársamról tettem név szerint említést naplómban, hosszabb-rövidebb feljegyzés formájában. Másokról is írok, akiknek a neve nem maradt meg az emlékezetemben, de sorsuk, a velük való találkozás felejthetetlen volt, nyomott hagyott bennem. Minden dátum, földrajzi megnevezés, a*

szereplő személyek nevei a valóságosnak megfelelően szerepelnek benne, az események minden mesészővése, regényesítése nélkül.

Erről a nagy munkáról nem tudott más csak a szüleim, majd a feleségem, akik a naplót írás közben folyamatosan olvasták. Nagy veszedelem lett volna, ha az állambiztonsági szervek tudomást szereznek ezen őszinte és részletes, dokumentum értékű tanúbizonyság létezéséről.

Az volt az elképzelésem, hogy ha már nagyon öreg leszek, és naplóm a családomban senkinek a számára nem jelent veszedelmet, akkor beadom az Országos Széchényi Könyvtárba. Ott őrizték meg a jövő nemzedékek számára. Talán egyszer majd felkelti a történészek érdeklődését, és esetleg forrásmunkaként felhasználják kutatásaik során. De a Gondviselésnek ebben is más volt a szándéka, mint ameddig emberi képzeletem terjedhetett.

1962 decemberében olvastam az Ogonyok nevű, moszkvai képes hetilapban, hogy a NOVIJ MIR című folyóirat novemberi számában egy addig teljesen ismeretlen orosz szerzőtől megjelent egy kisregény, lágeri témában. Az írója Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin, a munka címe: IVAN GYENYISZOVICS EGY NAPJA.

Meglepődtem: hiszen ő az én barátom, fizika-matematika tanár, akivel évekig együtt sánylódtunk Észak-Kazahsztánban, az ekibasztuzi speciális politikai börtönlágerben! A NOVIJ MIR szerkesztőségén keresztül rövidesen megkaptam a címét. Felvettük a kapcsolatot, megindult a levelezés közöttünk. Baráti dedikációval megküldte lágeri kisregényét, és láttam, hogy annak eseményei abban a munkatáborban játszódnak, ahol éveket töltöttünk együtt, és ahonnan ő 1953 februárjában szabadult, én pedig júniusban.

Gondoltam egy nagyot: kihasználva a hruscsovi enyhülés korszakát, a sokat rejtegetett naplóm szövegére támaszkodva feldolgoztam rabságom egy fél esztendejét, irodalmi színvonalon, és már a kéziratnak a DUSZJA NŐVÉR címet adtam. Az a fél esztendő a szovjet rabságom legszörnyűbb korszaka volt, - 1946/1947 fordulóján az észak-uráli, Dolgaja falucskáról elnevezett fakitermelő lágerben. Az embertelen körülmények között majdnem elpusztultam. Az életemet egy Duszja nevű orosz kórházi nővér mentette meg. Hálából megörökítettem a jóságos asszony becenevét, aki körülbelül az édesanyámmal egyidős lehetett akkoriban, és ő volt az én második édesanyám. A kéziratból néhány jellegzetes jelenetet oroszra fordítva elküldtem Szolzsenyicinnek. A barátom egyetértett velem abban, hogy ezzel a könyvvel állítsak emléket életem megmentőjének, bátorított a visszaemlékezés megírására.

(Rózsás János: Fogságom naplója és egyéb irodalmi munkáim sorsa. Kézirat. Nagykanizsa, 2010.)

A Nobel-díjas író így emlékezett a díj átvételekor, Stockholmban, 1974-ben Rózsás Jánosra:  
„A GULAG-szigetcsoport ősszel megjelenő harmadik kötetében többek között megemlítem Rózsás Jánost. Éppen azért, hogy közismertté tegyem ezt a nevet, mert egy nagyon jó szándékú és tisztességes magyar fiatalember, aki velem szenvedett egy táborban... S akit két éve nyaggatnak, nyomorgatnak, hogy rólam szóló nyilatkozatot adjon közzé. A KGB megbízottait, s aztán a helyi hatóságokat szabadították rá, hogy csak nyilatkozzék mindenáron ellenem. Ám ez a magyar fiatalember mind a mai napig hallgat! Nem nyilatkozik. Képzeljük magunk elé egy ilyen, vagy hasonló ember állapotát, aki az életét jobbá és könnyebbé tehetné azzal, hogy a KGB kívánságainak megfelelően nyilatkozik. S ő, a magyar, a tisztességes szándékú és jóakarátú magyar nem nyilatkozik tisztességtelenül...”

**Kardos Ferenc**